U 18/2026 vp
Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi väliaikaisen vähähiilisyysrahaston perustamisesta

TEM, Valtteri Härmälä

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ehdotuksen tausta ja tavoite

- Euroopan komissio antoi joulukuussa 2025 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi väliaikaisen vähähiilisyysrahaston (Temporary Decarbonisation Fund, TDF) perustamisesta.
- Komission mukaan päästökaupan päästöoikeuksien ilmaisjaon asteittaisen alasajon edetessä, voi tiettyihin EU:ssa valmistettaviin tuotteisiin korvaavista hiilivuototoimista huolimatta edelleen kohdistua hiilivuotoriskiä
- Komission mukaan tavoitteena on perustaa väliaikainen vähähiilisyysrahasto, jonka kautta myönnetään tukea hiilivuotoriskille alttiille energiaintensiivisille teollisuudenaloille vuosina 2028 ja 2029
- Komissio ei ole julkaissut asetusehdotuksen taustalla olevaa vaikutusarviota, eikä ehdotuksen vaikutuksia ole mahdollista asianmukaisesti arvioida pelkkien artiklatekstien perusteella

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

- Tuen saajana olisivat päästökauppalaitosten toiminnanharjoittajat, jotka valmistavat TDF-asetuksen liitteessä I mainittuja terästuotteita, alumiinituotteita tai lannoitteita
- Lisäksi jäsenmailla olisi mahdollisuus kansallisesti laajentaa soveltamisalaa komission hyväksynnällä
- Tuen suuruus määritettäisiin suhteessa laitoksen saaman ilmaisjaon ja sen TDF-asetuksen liitteessä I mainittujen tuotteiden tuotannon määrään vuosina 2026-27
- Tuen saamiselle asetettaisiin myös ympäristöohjaavuutta tukevia ehdollisuuksia, jotka liittyisivät toiminnanharjoittajien tekemiin energiakatselmuksiin tai oikeudellisiin sitoumuksiin päästöjä vähentävistä investoinneista
- Rahasto rahoitettaisiin CBAM-todistusten myyntitulojen osuudesta, joka komission omien varojen päätösehdotuksen mukaan jäisi jäsenmaille
    - Ehdotuksen mukaan osuus olisi 25 % v. 2026-2027 velvoitteiden kattamiseen käytetyistä CBAM-todistusten myyntituloista

Ehdotuksen vaikutukset 1/2

- Ehdotuksen vaikutuksia ei ole mahdollista asianmukaisesti arvioida ilman ehdotuksen taustalla olleita vaikutusarvioita, joita ei ole toistaiseksi julkaistu
- Komissio on laatinut tuloarvion ehdotetusta hiilirajamekanismiin perustuvasta omasta varasta v. 2026-2034 osana EU:n omista varoista käytäviä neuvotteluita
- Komission arvioihin pohjaten ja olettaen, että TDF:ään siirrettävä tulo-osuus olisi ehdotuksen mukaisesti 25 prosenttia CBAM-todistustuloista, olisivat TDF:n käytettävissä olevat varat yhteensä noin 632 miljoonaa euroa vuosina 2028–2030
- Suomen tulo-osuus, joka siirrettäisiin rahastoon ja jäisi siten kertymättä Suomen valtiolle, olisi noin 3 miljoonaa euroa vuonna 2028 ja noin 4 miljoonaa euroa vuonna 2029
- Tulomenetys olisi pysyvä, ellei rahastoon muodostuisi ylijääneitä varoja, jotka palautettaisiin jäsenvaltioille niiden tulo-osuuksien suhteessa

Ehdotuksen vaikutukset 2/2

- Asetuksen ympäristöön tai toiminnanharjoittajiin kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi tarvitaan lisätietoja rahaston toiminnasta ja siitä, millä kriteereillä se myöntäisi tukea ml. EU-tasoisia arvioita rahaston edunsaajien määrästä sekä tuen jakautumisesta eri toiminnanharjoittajille
- Alustavasti voidaan arvioida Suomessa olevan muutamia toiminnanharjoittajia, jotka tuottavat asetuksen piiriin kuuluvia tuotteita
- Asetusehdotuksen ympäristövaikutukset perustuisivat hiilivuotoriskin ehkäisemiseen sekä mahdollisesti tuen saamisena olevien ehtojen ympäristöohjaavuuteen
- Asetuksella olisi vaikutuksia viranomaisten toimintaan
  - Vaikutukset kohdistuisivat päästökauppaviranomaisena toimivaan Energiavirastoon. Arviota resurssitarpeesta ei voida muodostaa käytössä olevien tietojen perusteella
- Asetuksen toimeenpano saattaa edellyttää kansallista lainsäädäntöä viranomaistehtävien hoidosta

Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

- Ehdotuksen oikeusperustana on

1. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 192 artiklan 1 kohta (ympäristö). Komission mukaan ehdotuksella edistetään hiilestä irtautumista ehkäisemällä hiilivuotoa ja siten varmistetaan unionin ilmastopolitiikan tehokkuus
2. SEUT 322 artiklan 1 kohdan a alakohta (varainhoitosäännöt), koska ehdotuksessa ehdotetaan sääntelyä unionin rahaston rahoituksesta, hallinnoinnista sekä valvonnasta

- Kummankin oikeusperustan nojalla noudatetaan tavallista lainsäätämisjärjestystä ja neuvosto tekee päätökset määräenemmistöllä. Oikeusperustat ovat keskenään yhteensopivat sekä kokonaisuutena arvioituna asianmukaiset.
- Komissio katsoo asetusehdotuksen olevan toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Komission mukaan tavoitetta ei voida riittävällä tavalla saavuttaa yksittäisillä jäsenvaltioiden toimilla vaan hiilivuotoriskiä tulee torjua yhdenmukaisesti unionissa, eikä ehdotus ylitä vaatimuksia, jotka ovat tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on lähtökohtaisesti toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Asiaa on kuitenkin tarpeen arvioida vielä tarkemmin kun vaikutusarviot on julkaistu.

Valtioneuvoston kanta 1/2

- Valtioneuvosto näkee hyvänä komission tavoitteen tukea teollisuuden siirtymää kohti ilmastoneutraaleja tuotantoprosesseja, mikä vähentää hiilivuotoriskiä ja tukee EU:n päästökauppajärjestelmän ympäristöohjaavuutta
- Valtioneuvosto katsoo, että rahaston toiminnan ja vaikutusten arvioimiseksi tarvitaan lisätietoja. Valtioneuvosto painottaa, että uudella rahastolla tulisi saavuttaa aitoa EU-tason lisäarvoa kansallisiin tai muihin EU-tason ratkaisuihin verrattuna sen sijaan, että ratkaisulla käytännössä vain siirrettäisiin varoja kansallisista budjeteista EU:n budjettiin käyttötarkoitukseen sidottuna tulona. Valtioneuvosto suhtautuu tämän takia erittäin varauksellisesti uuden rahaston perustamiseen ja edellyttää lisätietojen saamista, mm. vaikutusarvioiden osalta.
- Valtioneuvosto tarkastelee rahastoa Suomen kokonaisedun ja kilpailukyvyn näkökulmasta

Valtioneuvoston kanta 2/2

- Valtioneuvosto katsoo tarpeelliseksi edelleen tarkastella asetuksen soveltamisalaa ja pitää vaihtoehtona soveltamisalan määrittelemistä suoraan asetuksessa ilman mahdollisuutta jäsenmaille laajentaa soveltamisalaa yksipuolisen ilmoitusmenettelyn kautta
- Suomen kantoja komission ehdotukseen EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028–2034 ja ehdotukseen koskien EU:n omien varojen järjestelmää (ml. hiilirajamekanismiin perustuva uusi oma vara) on muodostettu selvityksissä E 73/2025 vp ja U 48/2025 vp.
- Valtioneuvosto katsoo, että vähähiilisyysrahasto-ehdotuksen käsittelyssä ei tulisi ennakoida uusia omia varoja koskevia ratkaisuja
- Rahoituksellisiin kysymyksiin otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehyskokonaisuutta

